

Türk dünyasının çağdaş xocası

Anadolu torpaqlarının hər qarışının nə qədər sevimli və əziz olmasının sübutu ehtiyacı yoxdur. Türk dünyasının Binəli İldırım, Əli Kafkasiyalı, İlbar Ortaqlı, Mətin Arıkan, Seyid Əhməd Arslan, Murat Qaraçanta kimi tanınmışları ilə ünsiyyətim bu sevgini dəfələrlə artırıb. Həmin sırada adını qürurla çəkdiyim bir insan da var: Fikrət Türkmən!

Uzun illər Egey Universitetinin təkcə professoru və ünlü bir elmi mərkəzinin rəhbəri yox, həm də qurucusu olan Fikrət Türkmənin həyatı da tədqiqat sahəsi olan folklor qədər zəngin və maraqlıdır. Hər biri 400–450 səhifə olan “Türk dünyası eposları”nın 100 cildə hazırlanması, uzun illərdən bəri, dünyanın hər yerindən gətirdiyi və ona bağlılaşan 30 min nüsxədən çox əsərin toplandığı “Fikrət Türkmən kitabxanası” alimin nağıl ömrünün maraqlı səhifələridir. Sovetlərə hələ kecən əsrin 70-ci illərdə gələn, yaşaqları aşan ilk insanlardan biri olub Fikrət əfəndi. Amma burada da həyatı macəralardan uzaq olmayıb: “Rusiyada, Azərbaycanda, Özbəkistanda, Qazaxıstanda və Qırğızıstanda oldum. Soyadım Türkmən olduğundan, mənə Türkmənistanı getməyə viza vermədilər”.

Fikrət xocanın ömrünün daha bir şərəfli səhifəsi Egey Universitetində Türk Dünyası Araşdırılması İnstitutunun yaradılması ilə bağlıdır. Əslində bu arzusunun həyata keçməsi də bir folklor tarixcəsinə bənzəyir. Fikrət xoca deyir ki, bir dövlət tədbirində baş nazir Bülənd Ecevitə yaxınlaşıb kömək istəməyi qərarlaşdırdım. Mən onunla ilk dəfə Bakıda görüşmüşdüm, “İnturist” (indiki “Hilton”) otelində, hətta Türk Dünyası ilə bağlı bir mərkəzin yaradılması haqqında fikir və arzularımı da söyləmişdim. Çox səmimi, ədəbiyyata, sənətə qiymət verən bir insan idi. Bülənd bəyə yaxınlaşdım,



heç fikrimi deməyə macal vermədi, Bakı görüşümüzü yada saldı və layihəm barəsində soruşdu. Çox qısaca, vəsait olmadığından bina inşa edə bilmədiyimizi söylədim. Nə qədər vəsait lazım olduğunu soruşdu. İlk hesablamalarımıza görə, 50 milyon türk lirası lazım olacağını bildirdim, amma 75 milyon söylədim. Təqdim etdiyim vizit kartımın arxasına 75 milyon lirə yazdı və köməkçisinə verərək, “Sabah mütləq yadıma sal” – dedi. Mənə baxaraq, “Paran bir gün sonra universitetdə olacaq, Fikrət bəy”, – dedi. Düzü, görüşdən məmnun olsam da, tərəddüdlərim qalmaqda idi. İki gün sonra rektorluqdan bir zəng gəldi: “75 milyon paranız gə-

lib, təyinatı da göstərilib: Türk Dünyası Araşdırmaları İnstitutunun tikintisinə”. İndi də o anları xatırlayanda keçirdiyim həyəcan və duyğuları ifadə etməkdə cətinlik çəkirəm...

Beləcə, institut üçün yer ayırdılar, binanın tikintisinə

başladıq, indi Türk Dünyası Araşdırmaları və Sosial Elmlər İnstitutunun yerləşdiyi binanı inşa etdik. Ayrılan vəsaitin hamısını ala bilməsək də, nəyədə nail ola bildik. Yeri gəlmişkən, başda rəhmətlik Ecevit olmaqla bu işdə zəhməti olan keçmiş təhsil nazirimiz Köksal Topdan, o zamankı rektorumuz Sermet Akgün, YÖK baş katibinin müavini İsmət Atık kimi xeyirxahları yad etməyi mənəvi borcum hesab edirəm, ölənlərə rəhmət, qalanlara can sağlığı arzulayıram”.

Azərbaycanla əlaqələrindən danışan Fikrət bəy deyir ki, elmi fəaliyyətində Azərbaycanın töhfələri unudulmazdır. “1992-ci ildə Bakı Dövlət Universitetində mənə “Faxri doktor” adı verildi, onlarca təl-

tifə sahib olsam da, o anlarda çox həyəcanlı idim. Türkiyə Prezidenti Süleyman Dəmirəl “Türk Dünyasına xidmət” mükafatını təqdim edəndə o hissləri yenidən yaşadım. Dostlarla ara-sıra zəngləşir, hal-əhval tuturam. Onların böyük bir qismi – Rəsul Rza, Bəxtiyar Vahabzadə, Nəbi Xəzri, Tofiq Hacıyev, Ramiz Əskər həyatda olmasalar da, xatirələri mənim üçün əzizdir. İsa Həbibbəyli, Kamal Abdulla, Anar, Elçin, Əsgər Rəsulov, Oqtay Səmədov, Muxtar İmanov, Adil Çəmil, Rüstəm Behrudi, İntiqam Qasımlı və adlarını unuttuğum dostlarım... salamlarımı çatdırmağı xahiş edirəm”...

İzmirə hər yolum düşəndə Afiq Bərdəli, Asif Kurban, Murad Qaraçanta, Zəki Həzər, Müge Eldən, Güzfən Diləmrə, Atif Akgün, Pınar Fədəkar ilə görüşməyi mütləq planlayıram, amma bu sırada yaddan çıxmayan bir insan var: Fikrət Türkmən – türk dünyasının çağdaş xocası. Egey bölgəsinin tarixini səhifə-səhifə vərəqləyən, mənə də İzmirdəki qazax və özbək köylərini tanıdan və sevdirən böyük kişi.

Son dəfə bu ilin əvvəlində İzmirdə olarkən onunla görüşə bildim, sonarkı telefon əlaqələrində söylədiklərindən bir az qayğılandım da: bir gözü əməliyyat olunmuşdu, şəfalar dilədim. Maraqlı bir xəbəri isə Azərbaycandan, Qarabağ Universitetinin professoru Ürfət Nuriyevdən aldım: Egey Universiteti mayın 7-də Fikrət Türkmənin 80 yaşını qeyd edir, Azərbaycana da müraciət ünvanlanıb...

Maraqlı söhbət və lətifələr ilə bütün dostlarının qəlbində heykəlləşən və yaradıcılıq eşqi tükənməyən, Fikrət Türkmən, 80 yaşınız mübarək!

Namiq ƏHMƏDOV
XQ